

LÄHEMAD ÜRITUSED

Teisipäeval, 12. aprillil kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis räägib **Aarand Roos** teemal „Jalgrataste surm”.

Neljapäeval, 14. aprillil kell 12.00 – ESAS Tallinna osakonna korraldamisel toimub **koolituspäev** Maarjamäe (Orlovi) lossis, kus tutvutakse Eesti Ajaloomuuseumi väljapanekutega.

Kolmapäeval, 4. mail kell 11.00 – Eesti Spordimuuseumis ESAS üldkoosolek, kus kavas ülevaade seltsi tegevusest ja finantsaruande kinnitamine ja **kell 12.30 – koolitus** Eesti Kirjandusmuuseumis (Vanemuise 42); **kell 15.00** toimub Prima Vista kirjandusfestivali raames Eesti Spordimuuseumis **kohtumine endise diplomaadi ja toimetaja Kulle Raigiga**. Vestlusingis "Jäadvustamisväärne kaante vahele" võetakse jutuks autori viimase aja kirjatööd, sh võrkpalliraamat “Esimene üles. Kuum suvi 1968”.

Laupäeval, 14. mail kell 12.00 – Eesti Spordimuuseumis muuseumi asutaja ja ESAS esimese auliikme **Aksel Tiigi** 90. sünniaastapäeva tähistamiseks **mälestustepäev**.

Neljapäeval, 19. mail kell 16.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41), kuhu külaliseks on oodata olümpiameest **Rein Tölpi**.

Kolmapäeval, 1. juunil kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kuhu on oodata huvitavat jutuvestjat.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

KROONIKA

KUULATI REIN KAMARIKU MEENUTUSI

Ille Palm

5. jaanuaril oli Eesti Spordimuuseumis seltsipäeva külaliseks endine vehkleja ja spordijuht, aastakümneid Tartu Maratoni korraldustoimkonnas tegutsenud Rein Kamarik.

Külaline jutustas esmalt enda sporditeest vehklejana. Haapsalust Endel Nelise koolkonnast välja kasvanud floretist oli esimene Eesti meistersportlane selles relvaliigis. Tema sportlaskarjäär jäi lühikeseks, kuid ta on olnud vehklemisega seotud 25 aastat.

Peale ülikooli kehakultuuri-teaduskonna lõpetamist 1961. aastal töötas Rein Kamarik (*pildil*) algul aasta Puhjas õpetajana, siis 1980. aastani Tartus spordikoolis treenerina, misjärel Vello Kivi kutsus ta Tartu maratoni korraldama. Maratoni korraldus järjest paranes, osavõtjate arv tõusis ning kogemused kasvasid.

Külaline jagas muljeid ja rääkis lõbusaid lugusid erinevatelt maratoni-delt. Ta kiitis head koostööd trassiäärsete kohalike elanikega ja tänas neid. Praegu on Rein Kamarik maratoni tegev teeninduses.

Vastates kuulajate küsimustele tulid jutuks veel erinevad relvaliigid vehklemises (kuna meil kandepind väike, siis on säilinud ainult epee), maratoni auhinnad ja meened, ning uuesti lõbusad vahejuhtumid, mida meenutasid ka koosolijad.

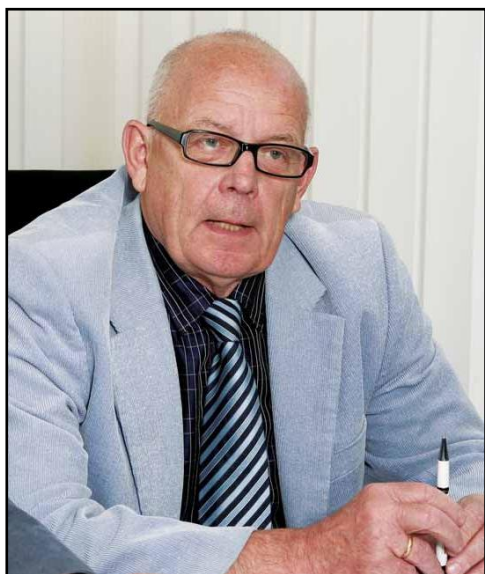
KÜLAS OLII AADU KANA

Rein Järva

Alanud aasta esimesel Tallinna osakonna seltsiõhtul 20. jaanuaril oli külas Aadu Kana (*vt. foto järgmisel lehel*). Eestimaal tuntud mehel, eriti ehitajate ja korvpallurite seas, täitis möödunud aasta 29. detsembril 70 eluaastat.

Tallinna Reaalkooli teismelise poisina alustas ta korvpallitreeninguid vanema koolivenna Enno Karrisoo juhendamisel. 1954. aastast jätkusid treeningud Kalevi spordikoolis Heino Kruusi käe all. 16-aastaselt kutsus Kruus ta juba Kalevi täiskasvanute meeskonna trenni. Kui Tallinna Kalev mängis 1958. ja 1959. aastal N Liidu A-grupis, istus kusagil kaugemal Kalevi varumeeste pingi otsas ka keskkoolipoiss Aadu Kana. Neil aastail oli veel ka paralleelne harrastus

– keskmaajooks Aleksander Tšikini treeningugrupis. Mõned sekundid üle 2 minuti 800 m-s olid tollal päris arvestatav aeg. Kooli kehakultuurikollektiivi esimehena oli Aadu käsi mängus selles, et kooli kehakultuurikollektiivile omistati Georg Lurichi nimi. Lõpuklassi poisina oli ta Eesti koolinoorte koondises üleliidulisel koolinoorte spartakiaadil Tbilisis, kust toodi koju 3. koht TPI-s õppis Aadu korvpallurite eriala – sanitaartechnikat ehk tänapäevase nimega keskkonnatehnikat. Nii kujunes, et seda eriala kõrgkoolis õppisid Aadust nii vanemad TPI meeskonnakaaslased Mati Levo, Peep Päre, Avo Viil, Valdu Suurkask kui ka nooremad meeskonnakaaslased Peeter Kokk, Rein Järva, veelgi hiljem Gunnar Dudkin ja mitmed teisedki. Aadu õpinguaastail oli TPI meeskond Eesti korvpalli

suveräänne liider, selle tunnistuseks kuus järjestikust meistritiitlit aastaist 1961–1966. Selle meeskonna üks tagamängija oli siis Aadu. Meie külalisele meenus ka üks huvitav seik. 1960. aastate algul oli Eesti meistrivõistluste turniiri vabal päeval kavas kehalised katsed ja siin tuli Aadu Eesti korvpallurite seas ”individuaalseks meistriks” madalale istepingile hüppamises 237 korraga.

1964. aastast sidus Aadu end ENSV Ehitusministeeriumi süsteemiga. Alustas töömeheteed tehases Metallist, peagi oli seal peatehnoloog ja üsna varsti, 28-selt peainsener. Noore peainseneri esimeseks suureks saavutuseks oli 1969. aastal tehase oma võimla käikuandmine. Muide ehitati ehitusloa järgi laona, kuid realselt valmis sai võimlana (nõukogude perioodil sotsiaalsfääri objektide ehitamise paradoksid!). Seejärel seadis Aadu eesmärgiks sellelt materiaalselt baasilt oma meeskonna moodustamise. Ta hakkas meeskonna esialgse väikese tuumiku juurde järjest koondama TPI lõpetanud korvpallureid. 1970. aastatel kerkis Metallisti korvpallimeeskond Eesti meistriliigasse, oli mitmel aastal tabeli keskmik ja lõpuks – 1981. aastal tuli ka Eesti meistritiitel. Selles meeskonnas oli Aadu juba Heino Lille kõrval teine treener, meeskonna mänedžer.

Siitpeale algas Aadu roll korvpallifunktsionäärina. Töötades siis juba trusti Santehmontaaz juhatajana, valiti Aadu algul Tallinna korvpallijuhiks ja 1986. aastal kogu Eesti korvpallijuhiks ehk tollase nimega ENSV Korvpalliföderatsiooni presiidiumi esimeheks. Töömeheteel edutati Aadu neil aastail ENSV Ehitusministri asetäitjaks ja veidi hiljem ENSV Ehituskomitee esimehe esimeseks asetäitjaks – ENSV ministriks. Sellelt positsioonilt oli Aadu Kanal mõju ja jõudu Eesti korvpalli tausta sedavõrd mõjutada, et 1991. aastal tuli Eestisse Nõukogude Liidu meistritiitel ja 1993. aastal Euroopa meistrivõistluste 6. koht.

Taandunud 1994. aastal Korvpalliliidu presidendi kohalt, on Aadu ligi paarkümmend aastat olnud aktiivselt tegev Eesti seenioride korvpallis. 1991. aastal asutati korvpalliseenioride rahvusvaheline organisatsioon FIMBA, mille komitee Eesti poolseks esindajaks Aadu on. 2004. aastal asutati tema initsiatiivil ka Eesti korvpalliseenioride ühendus – Esto Maxi Basket. Seda ühendust juhib jällegi Aadu Kana. Praktiliselt igal aastal viimase paari kümnendi jooksul on Aadu ise mänginud Eesti seenioride koondises rahvusvahelistel seenioride turniiridel. Tulemusedki on olnud märkimisväärsed. Eesti seeniorid on korduvalt olnud auhinnakolmikus.

Täna selgi päeval on 71. eluaastat käiv pensionipõlves mees uskumatult aktiivne. Ta loetles ca 10 organisatsiooni või ühendust, mille töös ta suuremal või vähemal määral kaasa lööb.

VEELKORD TARTU MARATONIST

Ille Palm

Seltsipäev 2. veebruaril oli pühendatud lähenevale 40. Tartu maratonile, külas klubi Tartu Maraton büroo juhataja Epp Paal (*pildil*). Külaline on ka maratonile pühendatud raamatu autor.

Endast rääkides ütles Epp Paal, et ta ise pole olnud eriline sportlane ja et sattus klubi sekretäriks ajalehekuulutuse peale 1999. aastal. Tegelikult on ta ülikoolis õppinud hoopis politoloogiat ja rahvusvahelisi suhteid. Oma tööd klubis nimetas ta huvitavaks.

Külaline jutustas asjatundlikult maratoni korralduse arengust majanduslikust, tehnilisest ja muust aspektist. Majanduses olid suured muutused seoses Eesti taasiseseisvumisega. 2004. aastal saadi rajatraktor, tehti uued logod, uus koduleht neljas keeles, internetis registreerimine ja andmebaas. 2005. aastal muutus ajavõtusüsteem kiibipõhiseks ja lasteüritused jõudsid uuele tasemele. Kuskil maailmas ei ole nii suuri lasteüritusi, 2007. aastal jõudis ka nendele registreerimine interneti.

Büroo koosseis on püsiv ja laiendab ise oma tegevust uute võistluste kaudu. Tartu maraton on maailma 5. suusamaraton. Raha selle jaoks on vähem kui paljudel teistel, aga entusiasm pidevalt kasvab. Tänavu aitab seda korraldada ligi 1000 vabatahtlikku. Televisiooni töö maratoni kajastamisel on paremaks läinud. Maailma pikamaasuusatajate paremik on kohal.

Huvitava vestluse järel esitati külalisele rohkesti küsimusi

OTEPÄÄL AVATI TALISPORDIMUUSEUM

Daimar Lell

9. veebruaril avasid kultuuriminister Laine Jänes ning Eesti Spordimuuseumi direktor Daimar Lell spordimuuseumi esimese filiaali – Otepää Talispordimuuseumi.

Kultuuriministri sõnul leidis talispordimuuseum endale vägagi sobiliku asupaiga Otepääl, Eesti mitteametlikus talispordipealinnas. „Muuseum sobib kui valatult hiljuti renoveeritud Tehvandi spordikeskusesse, kus saab nüüd nii tipptasemel võistluste ajal kui ka nende vahepeal teha tutvust Eesti talispordiajaloo. Ma usun, et siin eksponeeritavad medalid inspireerivad nii mõndagi tänast koolijütsi suusa- või uisutrenni minema ja mine tea, ehk on nendegi medalid tulevikus siin teisi innustamas,“ märkis kultuuriminister.

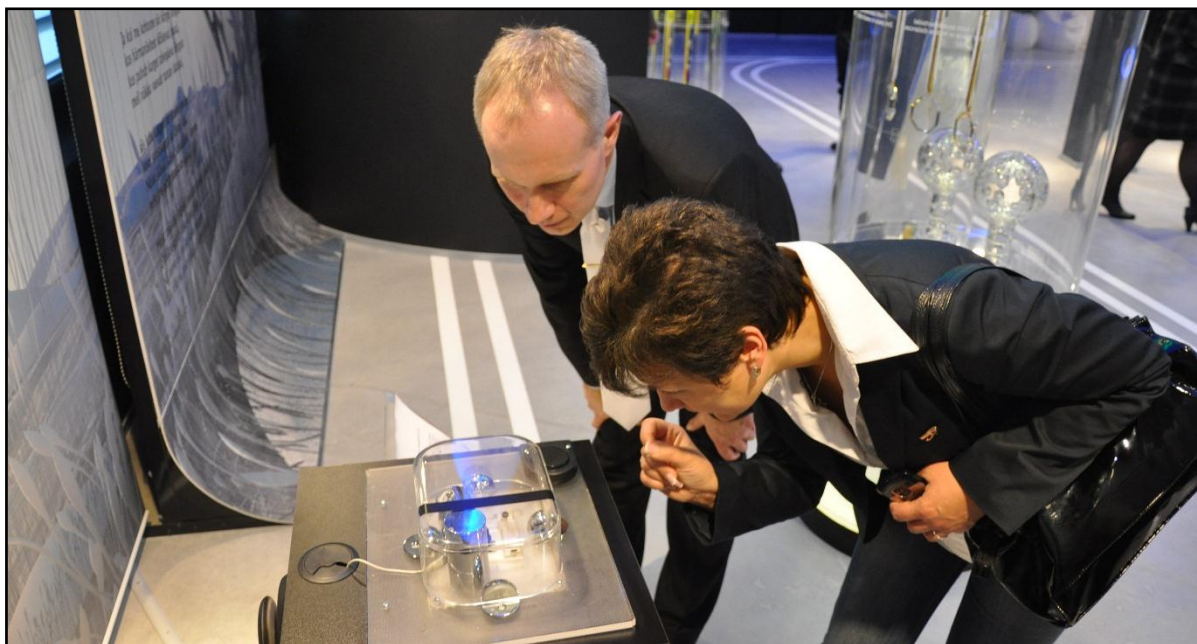

Spordimuuseumi direktor Daimar Lell andis uue muuseumi avamise puhul kultuuriministrile Laine Jänesele „muuseumitädi sokid“, seda jälgib talispordimuuseumi juhataja Tanel Uibo

Minister Jänes avaldas lootust, et Eesti Spordimuuseumi meeskonna eestvedamisel valminud talispordimuuseumist kujuneb paik, kust astub läbi iga Tehvandi spordikeskuses treeniv või võistlev sportlane, nende treenerid, spordireporterid ning loomulikult kõik Otepää elanikud ja külalised.

Spordimuuseumi direktor Daimar Lell sõnas, et eesmärgiks oli luua muuseum, kus külastaja end hästi ja vabalt tunneks, kus talle saaksid osaks positiivsed emotsioonid ja üllatused. Seega talispordimuuseumis on hulgaliselt võimalusi ise midagi proovida, katsuda, kuulata, vaadata, võrrelda, meelde tuletada ja teada saada.

Talispordimuuseumile soovisid avamisel tuult tiibadesse paljud sõbrad ning koostööpartnerid. Eesti Olümpiakomitee ning Eesti Suusaliidu tervitused edastas EOK asepresident ning suusaliidu president Toomas Savi, Valga maa-

Daimar Lell ja Laine Jänes jälgivad lumekristallide tekkimist

konnapoolsed head soovid andis muuseumile kaasa maavanem Margus Lepik, Otepää valla poolt olid avamist austama tulnud vallavanem Andres Visnapuu ning volikogu esimees Aivar Nigol, viimane esindas presidendina ka Eesti Laskesuusatamise Föderatsiooni. Avamisel osales ka hulgaliselt kolleege teistest muuseumidest, samuti eilseid ning tänaseid sporditegijaid.

Otepää Talispordimuuseumi ligi 150 ruutmeetril paikneva püsinäituse kujundas arhitektibüroo Lunge & Ko. Muuseumis saab näha mitmeid põnevaid vanu spordivahendeid võrdluses tänapäevastega. Näiteks 140-aastane puusuusk ja Kristina Šmiguni “Fisher” suusk aastast 2010, “Karhu” suusasaapad 1930. aastatest kõrvuti Andrus Veerpalu “kuldsete” jalavarjudega 2002. aasta Salt Lake City taliolümpiamängude päevilt, iluuisud aastatest 1930 ja 2009 jne. Omaette ekspositsiooni osa moodustab nn “aaretekamber”, kus uudistamiseks väljas meie talisportlaste võidetud olümpia- ja maailmameistrivõistluste medalid, samuti mitmed teised auhinnad.

Vaateid talispordimuuseumi aardekambrisse

Muuseumis on lastele, aga miks mitte ka suurematele mängimiseks vahvate suusatajatega suusamägi, külastaja saab omal valikul vaadata Otepää, talve, spordi ning talviste tegevustega seotud tõsisemaid ja naljakamaid, uuemaid ning vanemaid filmiklippe. Lisaks võib aimu saada talviste sportlaste võistluskiirusest ning nendega ka omi võimeid võrrelda, kaasa saab elada lumise härmatise sünnile, tutvuda võib suusamäärimise saladustega või sammuda Tehvandi tõusu imiteerival trenaažööril. Nimede-numbrite ja talialade ajaloo huvilised saavad lisainfot ammutada arvutitest.

Otepää Talispordimuuseum on avatud kolmapäevast reedeni 11st 17ni ja laupäeviti-pühapäeviti 11st 16ni. Täispilet maksab 1.50 ja sooduspilet 1 euro.

TARTU MARATON ALGAS LÕUNAKESKUSEST!

Daimar Lell

10. veebruaril avanes Lõunakeskuse jääareeni lähistel näitus „Tartu Maratoni 40. suusasõiduks – valmis!“

Eesti Spordimuuseumi ja Klubi Tartu Maraton koostöös valminud väljapanek töö keskuse külastajateni maratoni ilu ja valu alates triumfeerivate võitjate fotodest kuni saja-aastaste suuskade ning rajal murdunud keppideni. Ja nagu näituse pealkirigi ütles, tähistati kõige sellega 40. Tartu Maratoni toimumist.

Ühtekokku oli liuvälja servale üles rivistatud 40 paari suuski alates omatehtutest kuni tänapäevasteni välja. Lisaks veel kõiksugu atribuutikat, mis kunagi suusarajaga tutvust on teinud. Vitriinidest leidis uudistaja valiku maratoni embleeme, kleebiseid ja märke. Erinevate aegade maratoni plakatitest oli kujundatud suur kuulutustulp. Kogu näitust raamisid asjakohased infostendid rohke pildi- ja ka statistilise materjaliga.

Tartu Maratoni näitus Lõunakeskuses oli avatud kuni 27. veebruarini. Seega sai seda uudistama minna nii enne kui ka pärast maratoni ennast. Raha näituse vaatamise eest ei küsitud.

PÄRNUS 16. KORDA SPORDIAJALOO PÄEV

Urmas Saard

Kolmapäeval, 13. veebruaril, oli Pärnumaa spordiajaloo päeva külaliseks 7-kordne tõstesporti Eesti meister Karl Utsar, kes on püstitanud 37 Eesti ja 5 maailmarekordit, saavutanud 1970. a. Nõukogude Liidu meistrivõistlustel kulla ja 1971. a. Euroopa meistrivõistlustel kolmikvõistluse pronksi ning püsinud kümne aasta kestel maailma esikümnes.

Spordiajaloo päeva avas Heldor Käärats. Henno Sepp ja Priit Neeme süütasid viimase aasta kestel lahkunud sportlaste mälestuseks küünla. Nende

nimed on Arnold Ebrok, Kaubi Törnupuu, Eldor Sutt, Ustav Einaste, Harry Adamson, Ülo Vunk.

Pärnu Postimehe spordiajakirjanik Enn Hallik tutvustas Pärnumaa spordiraamatu väljaandmise mõtet ja rääkis materjalide kogumisest. Raamat soovitakse välja anda juba järgmisel aastal. Heldor Käärats andis spordiajaloolasele Vambola Remmelile üle Eesti Spordiajaloo Seltsi tänukirja. Valli Koplus, Linda Rannap ja Ilme Neeme katsid laua kohvi, tee, kringli ja teiste suupistetega. Helle Artel oli abiks Heldor Kääratsile, kes tegi ära väga suure töö ja valmistas kokkutuleku päevaks näitliku pildi- ja sõnalise materjali stendidele väljapaneku jaoks.

Pikemalt rääkis oma elust ja sportlase tegevusest ajaloopäeva külaline Karl Utsar, kellelt paluti vastuseid ka paljudele küsimustele.

Päeva organisaatorite ühispilt Karl Utsariga. Ees istuvad (vasakult) Helle Artel, Valter Rull, Karl Utsar ja Heldor Käärats; taga seisavad Henno Sepp, Peeter Orav, Priit Neeme ja Vambola Remmel

Rammumeestesse on aastasadu lugupeetavalt suhtunud. Täiesti õigustatult kuulub raskejõustik meie rahva vanimate sportlike harrastuste hulka ja aegade kestel on Eestimaa tõstjad saavutanud arvestatavalt häid tulemusi, mis kinnitab paljude ilmekate näidetega, et isegi kõige tagasihoidlikemas tingimustes saab ühe väikerahva seast võrsuda aruka ja järjepideva visaduse tulemusena maailma tippude hulka jõudvaid sportlasi.

„Esimese pärnakana tuli 1912. aastal Venemaa meistriks Johann Sirmann. Esimese pärnakana tuli 1925. aastal Eesti meistriks Aleksander Kask, kes kordas seda 14 korda. Esimese pärnakana püstitas maailmarekordi 1926. aastal Eduard Brock,“ tutvustas Heldor Käärats Pärnumaa vägilasi, tegemata seejuures vahet linna ja maakonna sportlaste vahel. Tema sõnul on Eesti meistrivõistlustel vaheldumisi edukad olnud nii Pärnu Tervis kui Sindi Kalju, kolmekümnendate lõpus tõusis tugevalt esile ka Mõisaküla klubi Ülo. Seejärel pillutas sõda mehed laiali ja alles 1957. aastal suutis Eesti meistrivõistlustel võita kuldmedali Albert Oja, kes oli hiljem Eesti edukaim noortetreener ja ka Jaan Taltsi esimene treener. Paraja vaheaja järel järgnesid Kalju Kenapea 1968. ja Raivo Mägi 1974. aastal.

Näib, et edukuse ja rahva arvukuse vahel puudub vähemalt mõne spordiala puhul väiksempi seos. Seda väidet kinnitab ka meenutus omaaegsest kolmikust, kes samal ajaetapil tõstepõrandal rassides pakkusid tugevat konkurentsi paljudele teistele maailma tippudele. Oma aja tõstjad Jaan Talts, Toivo Kurg ja Karl Utsar olid arvestatavad tegijad nii kodus kui välismaal. Kuuekümnendate lõpul ja seitsmekümnendate aastate alguses oli Eestis nii tugev raskejõustiklaste kolmik, mida polnud välja panna vist mitte ühelgi teisel riigil maailmas.

1957. aastal kolis Tihemetsas olevast talust perekond Utsar Sinti ehitatud uude kodusse. Paar aastat hiljem tuli 14-aastane Karl Utsar koos teiste poistega tõstesporti treeningruumi ja avaldas soovi astuda Sindi Lastesportkooli tõsteseksiooni. Tookordne Sindi tõstetreener Karl Kiisk ütelnud talle, kui tõstad 32 kg raskuse pommi üles, siis võetakse vastu ja kui ei tõsta, siis peab tõsteseksiooniga liitumisega ootama. Poiss proovis, kuid ei jaksanud tõsta. Karl surus mütsi pähe ja läks vadinal kodu poole tagasi. Karl Kiisk on meenutanud, et sama pommi laskis 1916. aastal tal endal tõsta tolleaegne treener Oskar Hendrikson. Kiisk ütelnud tolle pommi sees olevat säärase pisiku, mis ajanud oma juured sügavale tema kehasse ega vabanenudki enam sellest. Seepärast oli pommil erakordne ajalugu ja igaüks, kes Sindi tõstesporti trenni sisse astus, pidi kindlasti proovima, kas jõuab nimetatud raskust üles tõsta. Muidugi oli Karl paari päeva pärast tagasi ja siis katse õnnestus, mis avaski tee suurde sporti.

Karl Utsar kuulus Eesti maaspordiühingu Jõud 1960-70. aastate väljapaistvate sportlaste hulka. Aastatel 1964-1980 võitis Karl Utsar Eesti meistrivõistlustel 7 kulda, 4 hõbedat ja 2 pronksi ning püstitas 37 Eesti tõsterekordit, millest 6 olid NSV Liidu ja 5 maailmarekordit rebimises. Kõige enam tehnikat nõudvas tõstmisviisis – rebimises – püstitas vägilane sirgetel kätel 13 kuu jooksul viis maailmarekordit raskekaalus 110 kg: 161,5 kg 1970. a 18. märtsil Minskis; 162,5 kg ja 165,0 kg samal päeval 25. aprillil Vilniuses; 168,5 kg 1971. a 14. märtsil Rostovis ja 169,0 kg sama aasta 25. aprillil Türil, mis jäi ka tema viimaseks maailmarekordi püstitamiseks. Rammumehe rebimistehnika oli oiuline ja sellega eeskujuks tervele hulgale maailma tippudele. Heldor Käärats oli Türil kohtunikuks ja mäletab, kuidas Karli isa Peeter jälgis samuti poja esinemist ning pärast võistlust tänati tedagi selle eest, et oli nii vahva poja

kasvatanud. Karl Utsar ütles, et kuigi isa polnud tõstja, oli ta siiski hingelt läbi ja lõhki spordimees.

Heldor Käärats mäletas, kuidas 1970. aastal Minskis anti Karl Utsarile võimalus ainult ühe rekordkatsega ületada Kauko Kangasniemi rekord, mis oli 161,0 kg ja ta ületaski soomlast 0,5 kg.

40 aastat tagasi oli tõstesport samaväärselt nii NSV Liidus kui Eesti NSV-s üks eelistatumaid spordialasid. 1971. aastal võitis Karl Utsar Bulgaaria pealinnas Sofias peetud EM-il raskekaalu (110 kg) kolmevõistluse pronksi, olles samal ajal rebimises esimene ja surumises kolmas. Jaan Taltsi ja Karl Utsari tippaegadel peeti arvestust kolmevõistluses: surumine, rebimine ja tõukamine. Kolmevõistlust peeti kuni 1972. aasta Müncheni olümpiani.

Alates 1973. aastast võisteldakse üksnes rebimises ja tõukamises. Pärnus toimunud Eesti karikavõistlusel kahevõistluses saavutas Karl Utsar 1978. aastal kogusummaks 415,0 (185+230,0) kg ja rebimise parimaks tulemuseks 185,0 kg. Moldaavias, Bendereses tõukas ta samal aastal 230,5 kg. Karl Utsar on kuulunud 10 aasta jooksul maailma esikümnesse. Utsarit tunti NSV Liidus tõstjate uue koolkonna ühe rajajana.

Karl Utsar rääkis, et 70-tel aastatel olid Pärnumaa raskejõustiklased Eesti parimad ja tema ise treenis kõige jõulisemalt 1978. aastal. Karl Utsari suurimaks konkurendiks oli tema parim sõber, 13-kordne Eesti tõstemeister Toivo Kurg, kes alles tänavu saab 65-aastaseks, sest on oma heast kaaslasest aasta noorem. 1969. aastal kirjutas Spordileht, et tõstjad Karl Utsar ja Toivo Kurg on end üle terve Liidu kuulsaks teinud. Olgu siinkohal meenutuseks ka Utsari sõbra paremad tulemused: 1973 NSV Liidu MV pronks tõstmises, üliraskekaalus; 13-kordne NSV Liidu maaspordiühingute meister; 1966–1982 võitis Eesti MV-l 13 kulda ja 2 hõbedat; püstitas 32 Eesti rekordit: raskekaalus 12 ja üliraskekaalus 20. Lisaks eelnevale veel Eesti meister ka vasara heites.

„Omal ajal räägiti kahe hea sõbra erinevatest omadustes selliselt, et Kurge tunti kui Jumala poolt antud hea füüsisega meest ja Utsar hiilgas seevastu nutikuse, hea kehalise painduvuse ja tunnetusega,“ teadis Käärats kahest mehest kõnelda. Karl Utsar ise mäletab Heldor Kääratsit hästi soliidse tõstjana sellest ajast, kui ta ise oli veel väga noor ega tegelenud tõstmisega.

„Tippsportlane on spordi narkomaan, kes ilma spordita elada ei saa. On juhtunud kurioosumeid, et pühade ajal, kui spordisaali uksed olid lukus, sai mindud treeningule läbi akende. Suhtumine peab ikka jäägitu olema,“ rääkis spordiajaloo klubi külaline oma pühendumisest spordile.

„Kui Jaan Talts läks Venemaale sõjaväkke ja pääses Ukraina koondise juurde harjutama, said sellest kasu Taltsi kõrval veidi hiljem teisedki,“ rääkis Utsar üleliidulistest kogemustest, mis jõudsid Eestisse väikese ajanihkega. „Seal teati, et tõstesportiga tuleb tegeleda suvi läbi, aga meie siin lõime luuslangi ja tegime trenni hooaja kaupa.“ Jaan Talts jõudis liidu koondisesse 1966. ja Karl Utsar 1969. aastal.

Nõukogude koondislased viibisid aastas 10 kuud treeninglaagrites, kus tehti trenni kolm korda päevas. Taastustingimuste ja olmevõimaluste üle ei kurdunud. Utsar tunnistas, et mitte keegi neist polnud lausa munga eluviisidega. „Vajadusel panime pidu, vaatasime ka naisi ja tundsimme trennist vabal ajal elust lõbu, sest muidu oleks pingeline treeningkava lihtsalt närvid läbi võtnud,“ rääkis Utsar sellest, kuidas mõningasele lõõgastusele järgnes uuel päeval jälle tõsine töö kangiga. Ta kõneles ka sellest, et traumad on sportlastel väga kerged tulema, aga juhtub ka täiesti ootamatuid õnnetusi. Bulgaaria treeninglaagris valmistuti Ungaris, Szombathelys, toimuvateks Euroopa meistrivõistlusteks. Just siis, kui Utsar oli kindel koondislane, juhtus õnnetus. Võrkpallimängu hoos prantsatas tema jalalabale 150 kilogrammi kaaluv Vasja (*Vassili Aleksejev*), kellest hiljem sai kaheksakordne maailmameister ja kahekordne olümpiavõitja. Aga tookord pidi Utsar kulutama jala ravile mitmeid tüütavaid kuid ning loobuma tiitlivõistlusest. Õnnetuid juhtumeid oli teisigi, mis pärssisid sportliku edu teekonda.

Karl Utsar oleks olnud võimeline palju enamaks, kuid kahjuks oli Eesti tollel ajal totalitaarse riigi alluvuses ja see muutis suurvõistlustele pääsemise võistlemisest endast tunduvalt raskemaks, kui mitte võimatuks.

Karl Utsar: „Suur au on 65-aastaselt veel sellist auhinda saada ...”

Dopingust kõneldes rääkis Utsar kurvast kogemusest oma pojaga. Karl Utsar tegi oma pojast Andrust hea tõstja. „Aga see ei juhtunud minu all treenimisega, vaid siis kui toodi võõras treener. Seda ma ei soovita mitte kellelgi üle elada,“ rääkis Utsar kibedast katsumusest, mis puudutas teda väga lähedaselt. „Minevikus tarvitati neid aineid, mis praegu on keelatud. Kõik me teame, et see on pahe, aga sellele vaatamata mõeldakse ikka uusi aineid välja.

Dopinguid ja mõnuaineid võtsid omaks juba vanad indiaanlased, nähtavasti on inimkonnal ka seda vaja,“ ei leidnud ka Utsar mingit nõu nende ainete tarvitamise vastu ja tunnis-

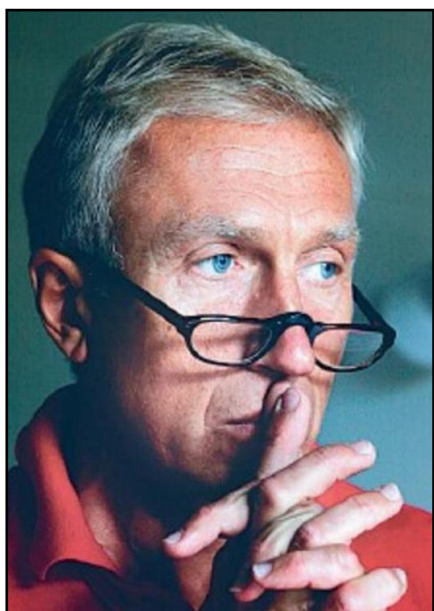
tas, et inimestele on võimatu selle pruukimise kahjulikkust selgitada. „See on võibolla täpselt sama, nagu narkootikumide tarvitamine,“ ütles Utsar, kes on lõpuni veendunud, et dopinguid ei tohi mingil juhul vabaks lasta, sest siis hakkaksid sportlased analoogselt narkootikumide ületootside tagajärjel massiliselt haigestuma ja surema.

Utsari poeg Andrus alustas tõstetreeninguid isa juhendamisel juba 9-aastaselt. Uue sajandi esimestel aastatel saavutas Andrus oma raskuskaalus Euroopa tasandil arvestatavaid tulemusi. Korraga kadus huvi spordi vastu. Siiski on huvitav kõrvutada Karl Utsari saavutusi poja Andruse omadega ja vaadata paralleelselt ka Karli õepoja Mikk Kasemaa tulemusi, et kujuneks terviklikum pilt ühe pere edukast tõstesportlaskarjäärist. Eesti meister on Karl olnud 7, Andrus 9 ja Mikk 11 korda. Eesti rekordi püstitas Karl 37, Andrus 54 ja Mikk 40 korda. Vaid maailmarekordini on Karl üksi jõudnud ja seda viiel korral.

Spordiajaloo päev lõpetati vestlusringiga kohvilauas.

RAIVO JÄRVI „VALIMISREKLAAM”

Rein Järva

17. veebruaril oli Tallinna osakonnal järjekordne seltsiõhtu. Sedakorda oli külla tulnud Raivo Järvi (*pildil*), mees keda lapsed tunnevad onu Raivona ja täiskasvanud viimastel aastatel lisaks kunstnikule veel ka kui XI Riigikogu liiget. Selgus, et selle laia silmaringi ja mitmekülgsete huvidega erudeeritud mehe sees peitub üdini sportlik hing. Mees, kes kunagi alustas Jüri Reimani juures vehklemis-treeninguid, on tänasel päeval harrastussportlane parimal kombel. Harva läheb tal mööda mõni päev, kui ta ei pane suuski alla või ei tee metsas jooksuringi või ei rassi jõusaalis. Kindla peale viimase Riigikogu üks sportlikumaid mehi, kui mitte arvestada kunagisi pärisproffe – Noolt, Tõnistet, Tamme ja Salumetsa. Tahes tahtmata

veeres jutt lõpuks sportlikelt teemadelt poliitikale ja eelseisvatele valimistele. Siiski – valimiseelse kohtumisena see kokkusaamine meelde ei jäänud – enesereklaami külalise poolt ei olnud.

SUUSAAJALOOLASED TROLLIDE MAAL

Maailma suusaspordiajaloolased kogunesid 23.-26. veebruaril suusatamise sünnimaale Norrasse Telemargi maakonda Bø'sse, kus ISHPES egiidi all toimunud konverentsil kuulati ära poolsada talisporditeemalist ettekannet. Eestit esindanud spordimuuseumi direktor Daimar Lell rääkis teemal „Tartu Maraton – eestlaste suusapidu” ja teadussekretär Kalle Voolaid andis ülevaate värskelt avatud Otepää talispordimuuseumist. Konverentsist osavõtjatel oli võimalus ühel

päeval kaasa elada suusatamise MM-võistlustele Holmenkollenis ja külastada ka seal asuvat Norra suusamuuseumi.

Daimar Lell oma ettekannet tegemas

UUS TRÜKIS, KOGUNI KAKS!

2. märtsi seltsipäeval spordimuuseumis esitleti kõigepealt uut trükist – 2008. aastal Tartus peetud rahvusvahelise spordiajaloolaste katusorganisatsiooni ISHPES seminari ettekannete kogumikku.

ISHPES aastaseminar toimus Tartus 3.–5. juulini 2008. Ühtekokku osales seminaril ligi 100 sporditeadlast 25 riigist, kaugemad tulijad olid Jaapanist, Hiinast, Lõuna-Aafrika Vabariigist, Kanadast ning USAst. Ettekandeid peeti 60. Seminari korraldajateks olid Eesti Spordimuuseum, Tartu Ülikooli kehakultuuri-teaduskond ja Eesti Spordiajaloo Selts.

Ligi 300-leheküljelisse kogumikku “*People in sport history – sport history for people*” (inimesed spordiajaloo – spordiajalugu inimestele) on koondatud seminaril peetud ettekannete paremik ning selle toimetajaks on spordimuuseumi teadussekretär Kalle Voolaid (*pildil*). Spordiajaloo huvilised lugejad leiavad värsket raamatust ülevaateid erinevate maailmajagude spordist, tuntud isikutele ning olümpiatemaatikale pühendatud kirjutisi, erinevaid lähenemisi spordiajaloo õpetamisele jne. Enamik artikleid on varustatud viidetega, paljud ka fotode ning täiendavate kommentaaridega. Eesti autorid on kogumikus esindatud üheksa artikliga.

Seejärel jätkus päev sporditeaduse ja spordiõpetuse teemadel. Külla oli tulnud Tartu Ülikooli kehakultuuriteaduskonna dekaan prof Mati Pääsuke, kes tutvustas sporditeaduse hetkeseisu Eestis ja kaugemal ning spordiõppe olukorda Tartu Ülikoolis ja mujalgi.

Mati Pääsuke

Lembit Toru (seisab)

Päeva lõpetas Tartumaa Spordiliidu tegevjuht Lembit Toru, kes esitles spordiliidu ettevõtmisel valmis saanud mahukat trükist – “Tartumaa spordileksikon”.

Sisuliselt on siiski tegemist biograafilise leksikoniga, mille toimetajateks on Johannes Miller ja Indrek Kelk. Kahjuks pole puudujäägid mitte ainult pealkirjas, vaid enamat oleks oodanud ka 1345 persoonilooga leksikoni sisulise poole pealt. Nii ongi välja tulnud väljastpoolt igati esinduslik ja kena raamat, mis aga süvenemisel osutub järjekordseks kiirustamise ja pealiskaudsuse pitserit kandvaks sporditrükiseks.

Mõlemad esitletud trükised on müügil muuseumipoes. Kogumikku “*People in sport history – sport history for people*” saab osta hinnaga 12.50 eurot. Tartumaa spordileksikoni hind on 20 eurot.

SPORDIMÄLUKAS

Daimar Lell

Eesti Spordimuuseumis toimus 5. märtsil Eesti spordikilva karikasarja seitsmes etapp. Spordikilvarid kogunesid spordimuuseumisse traditsioonilisele spordimälu kale juba kuuendat korda ning esmakordselt suutsid pingelises heitluses („fotofinišiga“) võidu võtta teenekad mälumängurid Jevgeni Nurmla ja Mati Räli.

Seekordne mäng oli korraldajate sõnul tavapärasest veidi raskem, küsimusigi oli rohkem – kokku 55. Sellegipoolest ei läinud nulliringi ükski küsimus. Võistlus ise kulges kahe paari – Nurmla ja Räli ning Ants Põldoja ja Marko Siili vedamisel, nõ poolajaks (30 küsimuse järel) juhtisid Põldoja–Siil 37 punktiga. Teisel poolajal suurendasid liidrid edu järgnevate ees pidevalt ning lõpetasid võrdselt 72 punktiga. Võrdsete punktide juures otsustas žürii võitjaks kuulutada tugevama lõpuspurdi teinud paari Nurmla–Räli. Kolmas koht kuulus varasemate aastate kahekordsetele võitjatele Veiko Ulpile ja Toivo Kivimetsale.

*Jevgeni Nurmla ja
Mati Räli*

*Ants Põldoja ja
Marko Siil*

*Veiko Ulp ja
Toivo Kivimets*

PÜRAMIIDID SPORDIMUUSEUMIS

9. märtsil kell 15.00 toimus Eesti Spordimuuseumis 1.-6. klasside õpilastele mõeldud püramiidide konkurss. Ürituse eesmärgiks oli propageerida lõbusas, sportlikus ja mängulises vormis võimlemist, viia kokku erinevate koolide sportlikke lapsi ja õpetajaid ning loomulikult tutvustada ka Eesti Spordimuuseumis tehtavat.

Püramiidikavad tulid esitamisele spordimuuseumi püsinäituse 20. sajandi alguse elukutseliste atleetide saali laval ning kavasid hindas žürii. Hea esitus pidi olema terviklik, lõbus, loov ning originaalse lahendusega. Lisaväärtuseks olid stiilsed kostüümid ja taustamuusika.

MÄRTSIKUINE SELTSIPÄEV TALLINNAS

Rein Järva

Tallinna osakonnas oli 17. märtsi seltsiõhtul külaliseks üks huvitav mees. Mehe nimi Lembit Kolk. Paljud teadjad inimesed seostavad meest kohe politseiameti operatiivtaktikalise eriüksuse K-komandoga, mis on ka õige, kuid paljud unustavad, et tegemist on Eesti koondise tasemel kahte spordiala edukalt teinud mehega. Jälgiksime siinkohal veidi külalise elukäiku.

Valgamaa maakohast pärit poiss käis 1950-ndate algul Helme algkooli ikka jalgsi ja eks siit ehk ka see tulemus, et hiljem järgusportlaseks sai Lembit esmakordselt nimelt sportlikus käimises. Tõrva keskkoolis õppides oli tema esimeseks innustajaks kehalise kasvatuse õpetaja Ernst Pertel. Nüüd tuli koolipoisi ellu juba kergejõustik. Eriti hästi tuli välja granaadivise (700 gr) – 72 m. Aga ka jooksud ja hüpped. Õpetaja kõrval olid koolipoisi suurimad innustajad kaks tabelit kooli koridori seinal – üks oli jooksev edetabel ja teine kooli rekordite tabel. Need on läbi aegade olnud edasiviivateks stiimuliteks kõigile spordipoistele ja -tüdrukutele. Kooliaega jääb tumestama vanema venna, 18 aastase Heino, mahalaskmine NKVD poolt koos seitsme koolivennaga selle eest, et kuulasid keelatud välisraadiot – Ameerika Häält.

1965. aastal leidis 20 aastane noormees ennast Tallinnast. Ta oli sisse saanud TPI-sse ehitusökonomika erialale ja käis trennis Ruudi Toomsalu juures. Peagi aga tundis Lembit ära, et see eriala ei ole tema jaoks. Ta sai üle minna TPEDI-sse kehakultuuri erialale ja siin leidis ta oma kutsumuse, mis tal on tänaselgi päeval hinges - olla õpetaja. TPEDI aegadel kerkisid jõudsalt kergejõustikutulemused – teivashüppes täitis meistrinormi 4.70 – 1968. aastal, jõudis Eesti koondisse, isiklikuks rekordiks jäi 4.90. Oli tollal kiireim teibamees Eestis oma 100 m tulemusega 11,2. Kuid just siis murdis sisse uus ja pop ala – karate. Algul oli see “põrandaalne spordiala”, alles hiljem legaliseeriti ja veelgi hiljem keelustati taas. Lembit sattus Eesti ühe esimese karatetreeneri Rein Siimu käe alla ja tänu temale sellele spordialale oma käe ka andis. Algaastail oli karate tohutu populaarsusega, esimestele kursustele tuli ca 600 noort. Lembitust sai ise karatetreener, kelle käe alt kasvas välja 3 NLiidu meistrit ja ca 50 Eesti meistrit. Kui 1984. aastal karate

NLiidus keelustati kui nõukogude inimestele sobimatu spordiala, läks Lembit kehalise kasvatususe õpetajaks Tallinna 1. Keskkooli, tänasesse Gustav Adolffi Gümnaasiumi. Suur pööre ellu tuli Eesti riigi taastamise järel. Lühiajaliselt Nõmme Politseikooli käsitsivõistluse õpetaja kohalt tuli talle pakkumine politseiametilt asuda looma operatiivtaktikalist eriüksust. 1991. aastast selline üksus K-Komando nime all ka ellu kutsuti ja Lembit sai selle juhiks – politseikomissariks kuni 2003. aastani. Sellesse perioodi mahtus igal aastal keskmiselt 150 juhtumit, kus vajati eriüksuse sekkumist. Mõnestki neist meie külaline värvikalt rääkis. Lembit ise sai vastavat koolitust 10-s erinevas riigis ning tema hinnangul on meie üksus praegu täiesti maailmatasemel.

Paraku pidi Lembit Kolk (*pildil*) 2003. aastal pere huvides armastatud tegevuse jätma ja siirdus kuueks aastaks välismaale. Abikaasa Linda Kolk määrati diplomaatilisel tööel Eesti asjuriks algul Türgis ja hiljem Valgevenes. Nendest aastatest rääkis põgusalt ka proua Kolk, kes oli meie seltsiõhtul mehega kaasas. Üks huvipakkuv ja harukordne seik neist aastaist. Lembit sai välismaal olles lepingu järgi tasustatult kui omaenda abikaasa autojuht ja ihukaitsja ühes isikus. Sellist tööotsa vist ühelgi teisel elus ette ei tule.

Tänaseks on Lembit Kolk ennast leidnud ka munitsipaaltasandil poliitikas, olles Tallinnas Haabersti linnaosa halduskogu esimees.

Kokkuvõttes oli ääretult tore kohtumisõhtu huvitava abielupaariga.

MEIE OMA OLÜMPIAMÄNG

Kaarel Antons

Spordimuuseum esitleb tagasivaadet 1980. aastal Tallinnas toimunud olümpiamängude purjeregatile. Eesti- ja venekeelse näituse "Meie oma olümpiamäng" põhirõhk on suunatud regati mõjule meie teadvuses.

Olümpiaregatt oma eel- ja järellooga on muutunud eestlaste teadvuses suurima kultuurilise mõjuga spordivõistluseks Eestis läbi aegade. Üks purjetamisvõistlus on eestlaste jaoks ületanud ilmselgelt tavalise spordiürituse piirid ning eestlaste isiklik kogemus selle rahvusvahelise spordivõistlusega on harva seotud purjekatega Tallinna lähel. Pigem on selleks mälestus esimestest Fanta lonksudest, tänaseni saunanagis rippuv 1980. aasta olümpiamängude froteeratik või hotell Olümpia. Mõtlemisainet tekitavad küsimused, kas regati peamine eesmärk oli olümpismi ideede toomine Eesti noortele või lootis sinne korraldajaskond mängudega Eesti NSV elu-olu parandamiseks Moskvast võimalikult palju finantse välja pressida. Tinglikult võib öelda, et lisaks olümpiale toimus veel palju selliseid "mänge".

Rohke pildi- ja esemelise materjaliga näitus üritabki leida vastust, mis on peamiselt mõjutanud meie tänapäeva kujutlusi 1980. aasta purjeregatist. Näitusel tulevad esile näiteks suurvõistluse korraldamisega seotud muudatused Tallinna linnapildis ja eestlaste tarbimises, ühiskondlikud reaktsioonid seoses okupeeritud maal olümpiamängude korraldamisega jne. Eesmärgiks on näidata, milline oli ametlik kuvand mängudest ning vastandina, millisena on see säilinud tavainimese jaoks. Loomulikult saab ka palju kuulda regatist endast. Keskealisele ja vanemale näitusekülastajale pakuvad paljud tarbeesemed ja suveniirid kindlasti ka sooja äratundmisrõõmu.

Näitus on eesti- ja venekeelne. Väljapaneku juurde kuuluvad nooremas ja vanemas koolieas ajalooõpet toetavad töölehed, samuti mitmed käelist tegevust arendavad ja nuputamist nõudvad tegevused.

Näitust esitleti esmakordselt 2010. aasta sügisel Narvas XIII Eesti Muuseumide festivalil, kus ta hinnati III koha vääriliseks. Spordimuuseumis saab seda näha kuni 6. juunini.

LUMISED JA KÜLMAD TALVED JÄTKUVAD!

Daimar Lell

Sellise, talispordisõpradele hea uudisega lõppes spordimuuseumi järjekordne konverents, mis seekord toimus Tehvandi Spordikeskuses.

17. märtsil toimunud Eesti Spordimuuseumi XXIII konverents oli ajendatud spordimuuseumi filiaali Otepää Talispordimuuseumi avamisest veebruaris. Sellest siis ka konverentsi teema ning toimumiskoht.

Vaade konverentsi saali

Toomas Savi, Alar Arukuusk ja Daimar Lell

Konverentsi avakõnelejaks oli SA Tehvandi Spordikeskus juhataja Alar Arukuusk, kes andis põhjaliku ülevaate Tehvandi keskuse arengust alates 1978. aastal NSV Liidu Spordikomitee tellimusena valminud talialade olümpiakoondise

ettevalmistuskeskusest kuni 2010. aastal valminud Tehvandi staadioni-kompleksini, mille tribüünihoones asub ka talispordimuuseum. Arukuusk tutvustas ka Tehvandi arenguplaane kuni aastani 2015. Kuulajad said teada, et esmase tööna ootab rekonstrueerimist Tehvandi keskuse peahoone ehk rahvakeeli “Pentagon”.

Eesti Suusaliidu president Toomas Savi andis ülevaate suusaliidu plaanidest 2014. aasta Sotši taliolümpiamängudega seoses. President tõdes, et lähiajal ootavad Eesti suusatamist ees keerulised ajad. Toimumas on põlvkondade vahetus, halvenenud on rahalised võimalused, üha raskem on koondist kindlustada tipptasemel taustajõududega. Samas kinnitas ta, et organisatsioon on tugev ning maailma tippudele kandadele astuvate suusatajate arv on meil hetkel suurem kui kunagi varem.

Eesti Curlinguliidu juht Indrek Schwede tutvustas paljudele võib-olla veidi tundmatu ala spetsiifikat ja harrastamisvõimalusi Eestis. Eestlaste taset hindas ta, tingimusi ja võimalusi arvestades, küllaltki heaks. Meil on isegi mängijaid, kes mõlgutavad mõtteid tiitlivõistlustele pääsemisest.

Konverentsi teises poole alguses oli kõigil võimalus tutvuda talispordimuuseumi väljapanekuga, uurida, kes midagi teinud on, kui palju üks või teine asi maksma läks jne. Seejärel jätkati muuseumi teemadel. Spordimuuseumi peavarahoidja Kaie Voolaid tutvustas muuseumi kogusid talispordi vaatenurgast.

Indrek Schwede

Kaie Voolaid

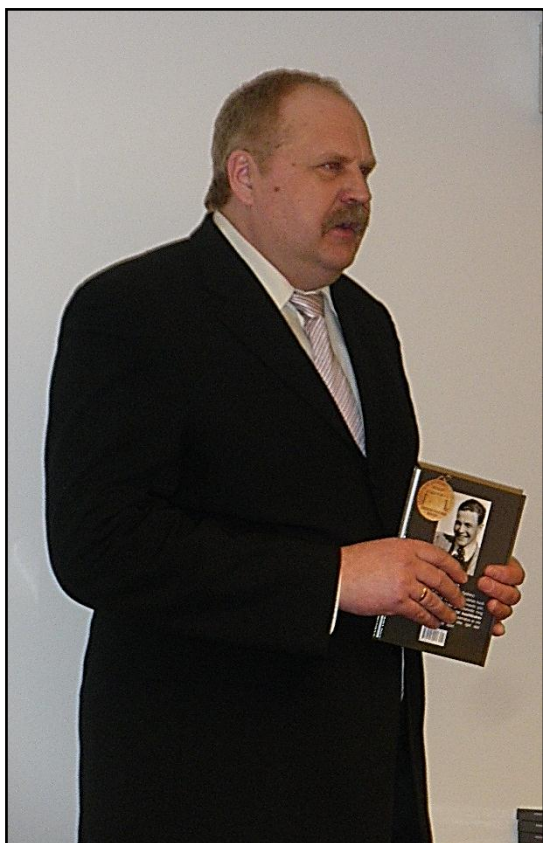
Jaak Jaagus

Konverents lõppes Tartu Ülikooli klimatoloogia professori Jaak Jaaguse ettekandega, milles ta andis ülevaate Eesti rohkem kui saja viimase aasta ilmast, selle muutustest ning tsüklilisusest. Muuhulgas said kuulajad teada, et Otepää kõrgustik on Kirde-Eesti kõrval Eestis just selleks paigaks, kus igati sobilikud tingimused talispordi harrastamiseks. Siin on temperatuuri kõikumised väiksemad

ning lumi püsib kõige kauem maas. Professor Jaagus lõpetas konverentsi ennustusega, et järgneval paarikümnel aastal peaksid talved keskmiselt jahedamad ja lumisemad olema, sest alanud on külmemate talvede tsükkel. Sellest annavad tunnistust ka kahe viimase aasta talved.

ILMUS RAAMAT VIIDINGUST

19. märtsil, täpselt Euroopa esimese kuulitõukemeistri 100. sünniaastapäeval esitleti Viru keskuse konverentsisaalis värsket trükist „Arnold Viiding – kuulitõukaja jumaka armust”. Selle Jaak Valdre kirjutanud ja Helle Tiisväli toimetatud raamatu kaante vahelt võib leida kahesajalt leheküljelt põhjaliku ülevaate Arnold Viidingu eluteest ja tema sportlikest tulemustest, mitmeid meenutusi ja huvitavaid fotosid. Kaugest Austraaliast olid esitlusele kohale sõitnud lesk Maimu ja poeg Kalev perega. Endisaegade kergejõustiku suurkuju oli austama tulnud ka meie tänase päeva täht – olümpiavõitja Gerd Kanter.

*Jaak Valdre oma raamatu
saamislugu rääkimas*

*Pildile on jäänud (vas.) Daimar Lell ,
Raul Rebane, Maimu Viiding,
Gerd Kanter ja Kalev Viiding*

IN MEMORIAM

ARVO LEKK

31.07.1933 – 9.02.2011

Arvo sündis Virumaal Erra-Liiva külas. Peale Kiviõli Keskkooli lõpetamist jätkas ta õpinguid Tallinna Polütehnilises Instituudis. Peale TPI lõpetamist 1957. aastal sai temast mäeinsener. Arvo Lekk on töötanud Eesti Põlevkivis mäemeistrina, jaoskonna ülemana ja koondise osakonna juhatajana.

Aastakümneid tagasi sai Arvo hobiks matkamine, mägimatkamine ning fotoharrastus. Aastast 1980 juhatas ta kodukohas Ida-Virumaal fotokooli ja fotoklubi, 1989–1991 oli ta koguni Nõukogude Liidu fotoassotsiatsiooni liige. Pildistada armastas ta põlevkivimaad, tema loodust, tööstusmaastikke ning kõige rohkem kultuuri- ja spordielu. Eriti meeldis tal pildistada naeratavaid naisi ja naisi spordis. Oma fotodega väljendas ta sporti kui kunsti ning oma fotode kaudu jäädvustas ta ka spordiajalugu. Tema fotosid võis näha mitmel pool näitustel nii kodumaal kui ka mitmes välisriigis.

2006. aastal sai Arvo Lekk presidendilt Valgetähe medaliklassi teenetemärgi kohaliku elu edendamise eest.

Jääme Arvot meenutama lahke ja rõõmsameelse kaaslasena.

ANTS KALA

10.06.1924 – 10.02.2011

Ants Kala elas pika elu ja tegi ära suure elutöö. Ta armastas Eesti sporti ja selle parimaks tunnistajaks see, et ta oli üks neist meestest, kes 1989. aastal asutasid Eesti Spordiajaloo Seltsi. Kümmeaastat oli ta Seltsi aseesimees ja ühtlasi Tallinna osakonna esimees, 1996. aastast oli ta meie seltsi auliige.

Ants Kala kitsam huviala oli lauatennis. Neil aastail, kui ta tegusa noore mehena oli Eesti Lauatenniseföderatsiooni juhatuse sekretär ja aseesimees, olid ka Eesti lauatennise tippaastad. Tegutses ka lauatennisekohtunikuna, pälvides üleliidulise kategooria. Saanud spordiarmastuse oma koolist, kuulsast Tartu “poikast” ehk Poeglaste Gümnaasiumist oli lahkunu peaaegu kõigis oma töökohtades kehakultuurikollektiivi esimees.

Meie seltsis iseloomustasid teda suure elukooli saanuna organiseerimisoskus, põhimõttekindlus, täpsuse tagaajamine tulemustes ja faktides. Ta oli ka kõrges eas veel tegus, oli üks autoritest Eesti Spordi aastaraamatuile 1940–49 ja 1950–55. Kuni viimaste elupäevadeni muretses Eesti Spordi Aastaraamatu 1918–1940 teokssaamise eest, andis ka siia oma panuse lauatennise peatüki koostamisel.

Seltsikaaslased jäävad sügavas tänutundes mäletama oma asutaja- ja auliiget Ants Kala, kes andis suure panuse Eesti spordiajaloo uurimisse ja avaldamisse.

VELLO VIIRSALU

9. VII 1938 – 23. III 2011

Lahkunud on palju aastaid meie orienteerumisspordis aktiivselt tegutsenud Vello Viirsalu. 1963.–1999. aastani arstina töötanud mees andis väga palju eesti orienteerumise edendamiseks, olles aastail 1969–1977 Tartu orienteerumissektsiooni esimees ja aseesimees. 1971–1973 kuulus ta Eesti Orienteerumisspordi Föderatsiooni presiidiumi, tegutses orienteerumis-kohtunikuna ja rajameistrina (vabariiklik kategooria 1976) ning valmistas orienteerumiskaarte. Aastakümneid uuris Vello Viirsalu orienteerumise ajalugu. Tema orienteerumise ajaloost ja statistikast kirjutatud trükised sarjast "Orienteerumissport läbi aegade" on Eesti Spordimuuseumis, rahvus-raamatukogus ja Tartu Ülikooli raamatukogus, kokku üksteist uurimust (1853 lk). Ajakirjas Orienteeruja ilmus temalt üle 30 artikli kogumahus kaks ajakirjanumbrit.

Tema peamine töö on aga Eesti Entsüklopeediakirjastuse kaudu 2006. aastal ilmunud "Eesti orienteerumise sünn ja hiilgeaastad 1959 –1970" (456 lk.).

Kogu selle suure töö eest valiti ta 2006. aastal Eesti Spordiajaloo Seltsi auliikmeks. Tema töö spordiajaloo uurimisel on hindamatu ja see väärrib ise üht tõsist kirjatükki.

Eesti Spordiajaloo Seltsi liikmed jäävad mäletama oma tublit ja väga sõbralikku kaaslast.

TEADMISEKS!

Eurole üleminek ei muuda seltsi liikmete kohustust maksta liikmemaksu, küll aga vastavalt üldkoosoleku otsusele muutus uuest aastast maksumäär – see on **nüüd 4 eurot** ja **pensionäridel 2 eurot** (liikmemaksust on vabastatud auliikmed ja üle 80-aastased). Endiselt on liikmemaksu ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. 10152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele spordimuuseumi, Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.
Fotod: Enn Mainla, Rait Männik ja Kalle Voolaid**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 57
koostas ja toimetas Enn Mainla**